

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
З КУРСУ «МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»
для студентів ІІІ курсу факультету іноземних мов («Бакалавр»)
(2016 –2017 навч. рік)**

Львів-2017

Лекції – 32 год.; самостійна робота – 58 год. Вид контролю – залік

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – формування у студентів системи знань, умінь, готовності до організації педагогічної діяльності у навчальних закладах.

Завдання:

- формування у студентів первинних знань, умінь виконання різних функцій педагогічної діяльності;
- виховання у студентів ціннісних уявлень, орієнтацій, що визначають гуманістичну спрямованість педагогічної діяльності;
- розвиток у студентів мотивації самовдосконалення як майбутнього педагога;
- формування у студентів умінь аналізу педагогічних ситуацій та прийняття доцільних рішень.

В результаті вивчення курсу “Майстерність педагогічної діяльності” студент повинен **знати:**

- сучасні філософські засади педагогічної діяльності;
- складові педагогічної майстерності викладача;
- головні цінності педагога;
- особливості майстерної вербальної та невербальної поведінки педагога;
- культуру, техніку, риторичні аспекти педагогічного мовлення;
- педагогічний такт та етику діяльності викладача;
- різновиди порушення дисципліни та способи розв’язання конфліктів;
- особливості педагогічного впливу на особистість учня, створення ситуацій успіху;
- сучасні методи, прийоми активного й інтерактивного навчання учнів;
- особливості організації педагогічної взаємодії на різних етапах навчання учнів;

вміти:

- адекватно сприймати та аналізувати поведінку учнів;
- застосувати позитивні рівні, конструктивні прийоми педагогічного спілкування;
- застосовувати невербальне спілкування (жестикаляції, вияв міміки, вибір пози);
- виконувати позитивні словесні дії ;
- вирішувати проблеми дисципліни;
- аналізувати педагогічні конфлікти, обирати доцільний спосіб конструктивного розв’язання;
- проводити переговори, фасилітацію, медіацію та арбітрацію для розв’язання конфлікту;
- формувати інтерес учнів до змісту навчального предмета, процесу навчання;
- застосовувати різноманітні методи, прийоми емоційно-вольового впливу на поведінку учня;
- застосовувати інтерактивні методи, різні форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів (мозкової атаки, дискусії, діалогу, «кейс»- методу, рольової гри, групових форм навчання);
- планувати та складати план-конспект навчального заняття.

Теми лекційних занять

Змістовий модуль 1. Засади педагогічної професії

ТЕМА 1. Суспільна значущість педагогічної професії (2 год.)

Виникнення й становлення педагогічної професії, її значущість для регулювання взаємин суспільства й особистості. Особливості педагогічної професії. Види педагогічних спеціальностей. Вимоги до педагогічної професії та перспективи її розвитку. Специфіка умов педагогічної праці та діяльності.

ТЕМА 2. Педагогічна діяльність та її характеристики (2 год.)

Суть педагогічної діяльності, її предмет, мета, завдання, засоби. Головні види, функції педагогічної діяльності; зовнішні й внутрішні складові. Структура педагогічної діяльності, рівні, стилі. Діяльність педагога у контексті сучасної філософії освіти.

ТЕМА 3. Особистість педагога та професійна діяльність (2 год.)

Суспільне призначення, суспільний обов'язок педагога та його покликання. Права та обов'язки вчителя. Педагог як суб'єкт педагогічної діяльності та лідер (теорії лідерства). Структурні складові особистості педагога (професійно-особистісна позиція; індивідуально-типологічні особливості; педагогічні уміння; професійні знання). Особистість педагога в контексті сучасної філософії освіти та гуманістичної педагогіки. Професійно-значущі риси педагога та мотиви професійної діяльності. Відомі педагоги та їхнє подвижництво в історії розвитку шкільництва.

Змістовий модуль 2. Характеристика і зміст майстерності педагогічної діяльності

ТЕМА 4. Структура і зміст педагогічної майстерності (2 год.)

Багатогранність педагогічної діяльності (педагогічна діяльність як вирішення проблем та прийняття рішень; надання можливостей учням; ментальна діяльність; ремесло й мистецтво; кар'єра). Структура майстерності педагогічної діяльності, її складові. Гуманістична спрямованість діяльності вчителя; професійні знання; педагогічні здібності; педагогічна техніка. Педагогічна ситуація та задача у педагогічній діяльності вчителя.

ТЕМА 5. Спілкування як основа майстерності педагогічної діяльності вчителя (2 год.)

Особливості педагогічного спілкування. Поняття й ознаки суб'єкт-суб'єктного (гуманістичного, недирективного, діалогічного) спілкування, його функції, види. Встановлення контакту педагога з учнями в процесі спілкування. Стилі спілкування вчителя з учнями. Критерії діалогічного спілкування.

ТЕМА 6. Педагогічна техніка вчителя (2 год.)

Поняття педагогічної техніки як вагової складової педагогічної майстерності. Внутрішня техніка діяльності педагога. Контроль та регулювання емоцій, фізичного стану. Зовнішня техніка і невербальне спілкування. Засоби невербального спілкування педагога з учнями та студентами (жести, міміка, віддаль, паузи, інтонація, пози, візуальний контакт). Осанка, поза, рух педагога у класі. Культура зовнішнього вигляду.

ТЕМА 7. Мовлення як засіб педагогічної праці (2 год.)

Значення мовлення у педагогічній діяльності вчителя. Форми і властивості педагогічного мовлення, його функції. Принципи й норми вербальної комунікації з учнями. Шляхи вдосконалення професійного мовлення. Дикція, дихання й голос як елементи педагогічної техніки.

ТЕМА 8. Перцептивні аспекти педагогічного спілкування (2 год.)

Вплив сприймання на педагогічне спілкування, взаємодію та стосунки. Уміння читати іншу людину. Механізми взаєморозуміння вчителя й учнів. Особливості сприймання учнів за типами характеру. Упередженість, спостережливість, толерантність учителя.

ТЕМА 9. Педагогічна майстерність і авторитет учителя (2 год.)

Сутність і зміст, структура авторитету вчителя. Об'єктивні й суб'єктивні чинники становлення авторитету. Критерії визначення авторитету, його рівні. Психолого-педагогічні умови побудови авторитету педагога.

ТЕМА 10. Педагогічний артистизм як професійно-особистісна характеристика в структурі педагогічної діяльності (2 год.)

Спільне й відмінне в акторсько-режисерській й педагогічній діяльності. Артистизм в структурі особистості педагога. Педагогічна й акторська дія вчителя. Функції артистизму у процесі педагогічного спілкування.

ТЕМА 11. Професійна етика і педагогічний такт учителя (2 год.)

Суть, головні складові педагогічної етики. Особливості етичної поведінки вчителя у міжособистісних стосунках. Суть педагогічного такту, причини його порушення, умови вияву педагогічного такту.

ТЕМА 12. Розв'язання конфліктів у педагогічних ситуаціях (2 год.)

Конфлікт, спір, порушення дисципліни. Типи, рівні особливості педагогічних конфліктів. Стратегії поведінки вчителя у конфліктній ситуації. Шляхи подолання конфліктів (переговори, фасилітація, медіація, арбітрація). Особливості порушення дисципліни учнями, способи її вирішення.

ТЕМА 13. Майстерність виховання учнів як організації педагогічної взаємодії (2 год.)

Поняття суті виховання як взаємодії вчителя й учнів. Механізми виховання учнів. Чинники впливу на формування особистості (виховне середовище; особистість вчителя; міжособистісні стосунки вчителя та учнів; формування колективу та організація самоврядування; спілкування вчителя та учнів, організація життєдіяльності учнів). Організація виховного впливу в процесі навчання. Організація позанавчальної діяльності, дозвілля учнів.

ТЕМА 14-15. Майстерність організації педагогічної взаємодії на уроці (4 год.)

Умови організації ефективного уроку (пізнавальна активність учнів; навчання як взаємодія вчителя та учнів; залучення кожного школяра до навчально-пізнавальної діяльності; досягнення продуктивного результату на кожному етапі уроку; інтерес учнів до змісту, процесу навчання; позитивне ставлення до вчителя; досягнення успіху у процесі навчання; позитивне самопочуття кожного учня; оцінювання кожного учня у порівнянні з його успіхами на попередніх заняттях та відповідно до визначених критеріїв). Продумане планування уроку. Організація навчання як діалогічної взаємодії вчителя та учнів.

ТЕМА 16. Самовиховання й самоосвіта як засіб професійної підготовки вчителя (2 год.)

Технологія професійного самовиховання майбутнього педагога. Методи та прийоми самовиховання. Професійне зростання вчителя. Наукова організація педагогічної праці вчителя.

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Суспільна значущість педагогічної професії	2 год.
2	Педагогічна діяльність та її характеристики	2 год.
3	Особистість педагога та професійна діяльність	2 год.
4	Структура і зміст педагогічної майстерності	4 год.
5	Спілкування як основа майстерності педагогічної діяльності вчителя	4 год.
6	Педагогічна техніка вчителя	2 год.
7	Мовлення як засіб педагогічної праці	2 год.
8	Перцептивні аспекти педагогічного спілкування	2 год.
9	Педагогічна майстерність і авторитет учителя	2 год.
10	Педагогічний артистизм як професійно-особистісна характеристика в структурі педагогічної діяльності	2 год.
11	Професійна етика і педагогічний такт учителя	2 год.
12	Розв'язання конфліктів у педагогічних ситуаціях	2 год.
13	Майстерність виховання учнів як організації педагогічної взаємодії	2 год.

14	Майстерність організації педагогічної взаємодії на уроці	4 год.
15	Самовиховання й самоосвіта як засіб професійної підготовки вчителя	2 год.
	Разом	36 год.

До кожної теми лекції студенти повинні підготувати приклади з власного досвіду навчання й виховання у середній та вищій школі, взаємодії, спілкування з вчителями, викладачами, учнями й студентами.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Проект №1 (6 год.)

Тема: Педагогічна майстерність професійної діяльності видатного або сучасного досвідченого педагога

Мета: формування умінь аналізу професійної майстерності педагога

Завдання: висвітлити, проаналізувати майстерність педагогічної діяльності видатного педагога-практика або досвідченого педагога за головними критеріями (гуманістична спрямованість; професійна компетентність, педагогічні здібності, уміння; педагогічна етика і такт; педагогічна техніка)

Вимоги:

1. Обрати класичного чи сучасного видатного, досвідченого зарубіжного або українського педагога-практика, чи учителя, у якого Ви вчилися (наприклад, Х. Алчевська, Ш. Амонашвілі, Г. Ващенко, Дж. Дьюї, Я. Корчак, М. Монтессорі, А. Макаренко, Й.Г. Песталоцці, С. Русова, В. Сухослинський, С. Френе та інші) й проаналізувати майстерність його педагогічної діяльності, а не педагогічні теорії, концепції, думки.
2. Дайте аналіз кожної складової майстерності педагогічної діяльності, а не висвітлюйте професіоналізм педагога загалом;
3. У процесі аналізу кожної складової педагогічної майстерності виокремлюйте особливості, притаманні конкретному педагогові, якого Ви обрали.
4. У висловленні власних суджень подавайте конкретні аргументи, докази, приклади.
5. Застосовуйте чітку, лаконічну мову, логічні твердження.
6. Здійснюйте аналіз за окресленими критеріями, не виходьте за їхні межі.
7. Розкрийте Ваше ставлення до педагога, його діяльності, застосовуючи конкретні докази.

Проект №2(6 год.)

«Сто» порад вчителю

Мета: визначити головні ідеї, принципи, якими повинен керуватись вчитель

Завдання: окреслити короткі поради, рекомендації вчителю щодо майстерності педагогічної діяльності за головними параметрами педагогічного процесу (покликання, відповідальність педагога; ставлення до учнів; організація спілкування, педагогічної взаємодії з учнями; організація навчання, виховання, формування позитивної мотивації навчання; розвиток позитивних міжособистісних стосунків учнів) .

Вимоги:

1. Називайте кожний параметр навчально-виховного процесу й доцільні поради щодо педагогічної діяльності відповідно до нього. Наприклад, шануйте своїх учнів, довіряйте їм, вірте в його сили; прагніть бачити тільки позитивне в кожному учні...
2. Кожна порада подається з нового рядка; кількість порад з кожного компоненту має бути не менше п'яти.
3. Порада має мати форму рекомендації, правил, вимог тощо.
4. Подавайте поради у стверджувальній формі (Наприклад, замість «Не ображайте й не принижуйте учня» застосовуйте форму «Виявляйте повагу до гідності учня, будьте уважним до його особистості»).
5. Висловлюйте не загальні, а конкретні рекомендації щодо дій вчителя.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА (10 ГОД.)

Тема. Майстерність педагогічної діяльності вчителя

Мета: оволодіти знаннями, досягнути власного розуміння майстерності педагогічної діяльності вчителя, визначити власне ставлення до педагогічної професії.

Завдання: дайте ґрунтовні відповіді на поставлені питання, застосовуючи знання, здобуті під час вивчення курсу.

Зміст:

1. В чому, на Вашу думку, полягає суть педагогічної діяльності, її особливості й труднощі?
2. На Вашу думку, у яких педагогічних діях виявляється гуманізм учителя?
3. Як філософські принципи, цінності, установки впливають на позитивний результат педагогічної діяльності?
4. Опишіть головні ознаки педагогічного спілкування вчителя з учнями, сприятиме розвитку їхніх позитивних міжособистісних взаємин.
5. Як педагогічна техніка педагога впливає на майстерність педагогічної діяльності?
6. Як, на Вашу думку, педагог може досягнути справжній авторитет серед учнів?
7. Опишіть на підставі власного досвіду шкільного життя ситуацію порушення вчителем педагогічної етики та такту і, навпаки, дотримання педагогічного такту.
8. Як, на Вашу думку, педагог може виховувати учнів у процесі навчання і у позанавчальний час?
9. На прикладі власного досвіду назвіть критерії ефективного уроку.
10. Як Ви плануєте або організуєте процес професійного самовдосконалення?

Вимоги:

1. Кожне питання розкривайте конкретно, ґрунтовно, лаконічно
2. Власні судження підкріплюйте аргументами, посиланнями на наукові дослідження, власний досвід.
3. Розкривайте кожне питання самостійно, висвітлюючи власне розуміння; **не варто подавати готові твердження з конспекту або наукових робіт, інтернетних матеріалів.**
4. Уникайте поверховості у власних судженнях, висловлюйтеся конкретно, чітко.
5. Дотримуйтеся щирості, відкритості у висловлюванні власних думок.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

поточне оцінювання; оцінка проектів; оцінка за контрольну роботу.

Розподіл балів, що присвоюється студентам (для контрольної роботи)

Поточне оцінювання та самостійна робота															Залік (КР)	Су-ма
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2												50	100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15		
2	2	2	2+ 10 ІЗ	2	2	2	2	2	2	2+ 10 ІЗ	2	2	4	2		

Т 1, Т 2...Т 6 – теми змістового модулю

ІЗ – індивідуальне завдання

Оцінювання за модулями:

Модуль 1 (поточне оцінювання участі під час 15 лекцій): 0 – 2 бал

Модуль 2:

Проект №1: 0-10 балів;

Проект № 2: 0- 10 балів;

Контрольна робота: 0–50 балів

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

<i>Оцінка балах</i>	<i>в</i>	<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Визначення</i>	<i>За національною шкалою</i>
				<i>Оцінка контрольної роботи</i>
90 – 100		A	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
81 – 89		B	<i>Дуже добре</i>	
71 – 80		C	<i>Добре</i>	
61 – 70		D	<i>Задовільно</i>	
51 – 60		E	<i>Достатньо</i>	

Рекомендована література

Базова

1. Васянович Г.П. Педагогічна етика. Львів, 2005.
2. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб / Н. П. Волкова – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 256 с.
3. Грабовська С.Л., Равчина Т.В. Конфлікти без насильства. Львів, 2001
4. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії. К., 1997.
5. Кайдалова Л.Г. Педагогічна майстерність викладача: Навчальний посібник / Л.Г. Кайдалова, Н.Б. Щокіна, Т.Ю. Вахрушева. – Х.: Вид-во НФаУ, 2009. – 140 с.
6. Кіліченко О.І. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід / Автор-упорядник О.І. Кіліченко. – Івано-Франківськ, 2012. – 206 с.
7. Ковальчук Л. Основи педагогічної майстерності: Навчальний посібник. Львів, 2007.
8. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І.А. Зязюна. К., 2004.
9. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упорядник І.А. Зязюн та інші. К., 2006.
10. Синиця І.О. Педагогічний такт і майстерність учителя. К., 1981

Допоміжна

1. Белухин Д.А.. Личностно ориентированная педагогика. М., 2005.
2. Байкова Л.А., Гребенкина Л.К. Педагогическое мастерство и педагогические технологии: Учеб. пособие. М., 2000.
3. Карнеги Д. Как вырабатывать уверенность в себе и влиять на людей, выступая публично / Дейл Карнеги. – М. : Прогресс, 1989. – 208 с.
4. Козленкова Н.В. Педагогическое мастерство: Учеб. пособие. М., 2007.
5. Кошманова Т., Брайс Л., Голм Г., Равчина Т. Педагогіка для громадянського суспільства: Навчальний посібник / За заг.ред. Т.С. Кошманової. Львів, 2005.
6. Учителю о педагогической технике / Под ред. Л.И. Рувинского. М., 1987.
7. Чернышев А.С. Практикум по решению конфликтных педагогических ситуаций. М., 1999.

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

(нормативна база, джерела Інтернет, адреси бібліотек тощо)